

טופֿפֿליה טוטֿריטו

מחזה מוסיקלי על פי שלום עליכם

מחזה: **צביה הוברמן** שירים **מקוריים**: **גיל צרנוביץ בימוי**: **משה קפטן**

תפאורה: **שני טור** עיצוב תלבושות: **יובל כספין** תלבושות: **שלומית פניקל** מוסיקה וניהול מוסיקלי: **אבי בנימין** כריאוגרפיה: **אביחי חכם**

תאורה: **אורי מורג** בובנאות: **ענת שלינגר** אביזרים: **נרקיס אלבה** ע. במאי: **אורית גפן**

משתתפים: **טופֿליה שפי מרציאנו**, **אבא של טופֿליה אלהי לויט**, **אמא של טופֿליה ענת סלונים**, **אחותו הגדולה של טופֿליה/בתו של נפתולסקי עדי רביד**, **נפתולסקי**, **ראש משפחת הכליזמרים יובל כהן**, **פיוי**, **בנו של נפתולסקי אימרי ביטון**, **שימי**, **בנו של נפתולסקי/הילד בני גיא עקיבא**, **מוטל**, **בנו של נפתולסקי/הילד שמוליק/רופא איתן צלניק**, **ישראל החייט גיל קפטן/דיידר בילנקה**

לקראת הצפייה בהצגה

על ההצגה

ההצגה משלבת שני סיפורים של הסופר שלום עליכם - **עלי כינור** אשר מספר על נער המאוהב במוסיקה ושנפשו יוצאת לנגן בכינור, וה**אולר** אשר מספר על נער שמשתוקק לאולר משלו וגונב אולר שאינו שייך לו.

שלום עליכם הוא הסופר הראשון שכתב ביידיש במיוחד עבור הילדים ("סיפורי מעשיות לילדי ישראל"), וכמעט בכל סיפוריו נמצאות דמויות של ילדים, ממוטל בן פייסי החזן ועד טופל'ה טוטורטו. ילדים אלו אמנם חיים בעולם אחר, גלותי ורחוק כמאה ושלושים שנים מתקופתנו, אבל הרצונות שלהם, החלומות, הפחדים והדמיון שלהם, לא שונים מאלה של הילדים בימינו וזה מה שהופך את הסיפורים הללו לקלאסיקה. אך בשונה מאגדות עם ידועות, כמו סיפורי האחים גרים או הנס כריסטיאן אנדרסן, הקלאסיקה הזאת נטועה בתרבות שלנו - התרבות היהודית, וזאת כבר סיבה טובה לחזור אל החומרים הללו, לגלות מחדש את הקסם הקיים בהם ולקרב אותם לילדים של היום.

העיבוד החדש מדגיש את הצד הדרמטי של סיפור העלילה שיש לה ניחוח של הרפתקה, והמתרחשת בתוך עולם מיוחד, שיש לו הווי, שפה ובעיקר מוסיקה משלו שבאה לידי ביטוי בשירים ובריקודים שמשולבים בהצגה.

אנו ממליצים לקרוא בפני התלמידים תיאור קצר של העלילה

טופל'ה מתרגש. בעוד שבועיים תחגוג אחותו את חתונתה. המשפחה כולה עסוקה בהכנות וגולת הכותרת של האירוע: להקת כליזמרים ידועה עומדת להגיע לעיירה ולנגן בחתונה. כשהלהקה מגיעה, טופל'ה מתחבר אל פיני, ילד ממשפחת הכליזמרים, ונשבה בקסם הנגינה ובקסמו של עולם המוסיקה והאמנות.

יום אחד מגיע החייט של העיירה כדי למדוד את החליפה של טופל'ה לאירוע, וטופל'ה, ברגע נמהר, גונב את האולר היקר והנוצץ של החייט. טופל'ה טוען שאינו יודע היכן האולר, האשמה נופלת על חברו הטוב ומשפחת הכליזמרים מגורשת בבושת פנים מהעיר. טופל'ה מפחד להודות וסובל מייסוריי מצפון עד כדי חולי, ומתוך מחלתו ממלמל את שמו של חברו פיני. פיני בא לבקר את טופל'ה החולה, מעל למיטתו הוא מנגן לו ולהפתעת כולם פוקח טופל'ה את עיניו. הוא מבקש סליחה מפיני וממשפחתו וכל העיירה חוגגת, כמתוכנן, את חתונת האחות לקול נגינת הכליזמרים.

שלום עליכם

האם שמעתם את השם שלום עליכם? ?

שלום עליכם הוא שם-העט של שלום (בן נחום) רבינוביץ'. הוא נולד בדרום-מערב רוסיה (כיום אוקראינה) בתחום המושב היהודי. את השכלתו רכש בתלמוד תורה וכבר בגיל 21 פרסם מאמרים וסיפורים קצרים – תחילה בעיתון "המליץ" ולאחר מכן כפליטונים (מעין איגרות) ביידיש. הוא כתב גם ברוסית ובעברית, אך רוב יצירתו נכתבה ביידיש. יצירותיו הבולטות הן: "מנחם מנדל", "טוביה החולב", "מוטל בן פייסי החזן".

מושגים ורעיונות

שלום עליכם ברכת שלום, כך היו מברכים פעם אחד את השני. וזהו גם שמו של הסופר.

עיירה עיר קטנה.

ניגון מנגינה, מוסיקה, שלפעמים יש לה גם מלים.

כליזמר כלי – זמר, כלומר נגנים.

חיידר זהו חדר קטן שהילדים היו מגיעים אליו כל יום, ושם הם למדו וקראו וכתבו ושרו ושיחקו ורבו והתפייסו וצחקו, והוא היה בשבילם כמו גן ובית ספר ומגרש משחקים, הכל ביחד.

קופקות שם המטבע (כסף) בתקופה שבה מתרחשת ההצגה.

חברות שוחחו על הערך חברות

- מה זה חבר? ?
- למה כדאי שיהיו לנו חברים? ?
- מה קורה כשחבר מרגיז אתם? או מעליב אתכם? איך אתם מרגישים? ?
- האם קרה לכם שרבתם עם חבר או חברה ואחר כך השלמתם? איך השלמתם? ?

המוסיקה בהצגה

משפחת הכליזמרים מנגנת במספר כלי נגינה:

אבא מנגן בכינור (שייך למשפחת כלי הקשת)

פיני מנגן בקלרינט ובתופים (קלרינט שייך למשפחת כלי הנשיפה מעץ. התופים שייכים למשפחת כלי הקשה)

שימי מנגן בחליל (שייך למשפחת כלי הנשיפה ממתכת)

מוטל מנגן באקורדיון (שייך למשפחת כלי המפוח)

אסתר מנגנת בטרומבון (שייך למשפחת כלי הנשיפה ממתכת)

האם אתם מכירים את כלי הנגינה הללו? אילו כלי נגינה אתם מכירים? ?

לאחר הצפייה בהצגה

שוחחו עם הילדים בעקבות הצפייה בהצגה

החלום הגדול של טופל'ה הוא להיות נגן כינור. מהו החלום שלכם? ספרו על הדבר שהכי מושך אתכם לעשות או לנסות.

חברים וחברות

תארו את השלבים בהם נבנתה החברות בין טופל'ה ופיני

- ✦ פיני מציל את טופל'ה כששני הילדים מהחיידר מציקים לו.
- ✦ פיני מספר לטופל'ה על בני משפחתו הנגנים ומציע לטופל'ה שאביו ילמד אותו לנגן בכינור, דבר שמאד משמח את טופל'ה.
- ✦ טופל'ה מספר לפיני את הסיפור על אברהם ושרה וגורם לפיני שמחה גדולה, כי פיני אוהב סיפורים.
- ✦ הם משחקים יחד ופיני מציג בפני טופל'ה את כוחו של הדמיון.
- ✦ פיני מביא לטופל'ה בהפתעה כינור כדי שיוכל להתאמן, ובתמורה טופל'ה משאיל לפיני את האולר.
- ✦ בסופו של דבר הם כורתים ברית חברות לנצח.

טופל'ה ופיני נפגשים לראשונה ומיד נרקמת ביניהם חברות מיוחדת.

למה טופל'ה אוהב להיפגש ולבלות עם פיני?
(פיני מנגן, מבין במוסיקה, וטופל'ה נמשך לעולם המוסיקה והאמנות)

למה פיני אוהב את קרבתו של טופל'ה?
(פיני אוהב לשמוע סיפורים ואוהב לשמוע על דברים מעניינים שטופל'ה לומד עליהם)

כשמתגלה דבר הגניבה, פניו נתפס עם האולר שכביכול גנב, וברגע הכי חשוב טופל'ה לא מסוגל להגיד את האמת.

מה חשבתם על טופל'ה ברגע הגורלי הזה? ?

האם העובדה שטופל'ה מפחד שיכעסו עליו בגלל הגניבה מצדיקה את מה שעשה? ?

תארו את כל תוצאות המעשה של טופל'ה. <

✦ בעצם גניבת האולר הוא גרם עגמת נפש לחייט שחשב שאיבד את אולרו היקר.

✦ כשהוא אמר לפיני שהאולר שייך לו הוא בעצם שיקר לחברו הטוב.

✦ כשלא הודה במה שבאמת קרה הוא גרם לכך שכולם יאמינו שפיני הוא גנב.

✦ בזה שגרם לכך שפיני הואשם הוא בעצם בגד בו ובחברות שלהם ובכך גרם לפיני גם עגמת נפש גדולה.

✦ הוא גרם לכך שאנשי העיירה יחשבו שהכליזמרים הם אנשים שאי אפשר לסמוך עליהם, וגרם לכך שיגרשו אותם מן העיירה.

✦ הוא גרם עצבות גדולה לאחותו חנה ל'ה בגלל שלא תהיה מוסיקה בחתונה שלה כמתוכנן.

טופל'ה גרם במעשה אחד קטן לשרשרת של נזקים ושל פגיעות בהרבה אנשים, ובראשם חברו הטוב.

שקר ואמת

בסופו של דבר טופל'ה לא מצליח להתשחרר מתחושת האשמה שטפל על חברו, הוא לא מצליח להתמודד עם תוצאות מעשיו והוא הופך להיות חולה. בעודו שוכב וקודח מחום הוא קורא בשמו של פני חברו. וכך, מעל מיטתו של טופל'ה, פני מנגן לו, טופל'ה מקיץ ממחלתו ומצבו משתפר מיד. הוא מבקש סליחה מחברו הטוב והכל בא על מקומו בשלום. כך אנחנו למדים בסוף ההצגה על מחירו של השקר, ועל המשמעות של חברות אמת.

חילופי דמויות בהצגה

בהצגה, חלק מהשחקנים מגלמים יותר מדמות אחת.

האם זיהיתם אילו מהשחקנים גילמו דמויות נוספות? ?

חנה'ה, אחותו הגדולה של טופלה גילמה גם את אסתר, בתו הקטנה של נפתולסקי

שימי, בנו של נפתולסקי גילם גם את הילד בני

מוטל, בנו של נפתולסקי גילם גם את הילד שמוליק, וגם את הרופא

סקיצות תלבושות מתוך ההצגה

מיהו השונה?

אנשי העיירה אומרים על עצמם שהם אנשים "נורמלים", בעלי אורח חיים תקין ושהכליזמרים, המוסיקאים, הם שונים, מקיימים אורח חיים פרוע מדי ולא אחראי, או בקיצור, הם "פחות טובים".

מצד שני, הכליזמרים מאד מאושרים מחייהם. הם מרגישים שיש להם חיים מלאי שמחה, מלאי מוסיקה וקסם, הם מסתפקים במועט ושמחים בחלקם ואת כל מחסורם הם ממלאים בשמחת הנגינה, בשירה, ונהנים לשמח את כולם.

אז מי כאן "השונה"? האם יש דרך חיים אחת נכונה? האם לדעתכם יש דרך חיים טובה ודרך חיים פחות טובה?

מה הרגשתם כששמעתם את אמא של טופ'לה מדברת על הכליזמרים ולועגת להם? מה חשבתם כשהיא אמרה לטופ'לה שלא ייפגש עם החבר שלו יותר?

עיצוב: אורנה זוסמן-נבו, צילום: כפיר בולטין, 6.2014

צוות המחלקה החינוכית של התיאטרון מאחלים לכם צפייה מהנה!

משרדי תיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער (ע"ר): רחוב בלפור 30, תל אביב, מיקוד: 6521202, טל': 03-5111444, פקס: 03-5106928
מוזמנים לבקר באתר האינטרנט שלנו: www.porat-theater.co.il ולהיות חברים שלנו בפייסבוק